

FRÁSÖGN

af samráðsfundi Norðurlanda og Eystrasaltslanda á þingi Öryggis- og samvinnustofnunar Evrópu 9. nóvember 2020.

Formenn landsdeilda Norðurlanda og Eystrasaltslanda á ÖSE-þinginu funduðu með fjarfundarbúnaði. Af hálfu Íslandsdeildar tóku þátt í fundinum Gunnar Bragi Sveinsson, formaður, og Bylgja Árnadóttir, alþjóðaritari. Á dagskrá var starfsemi ÖSE-þingsins á tímum heimsfaraldurs kórónuveiru og undirbúningur fyrir stjórnarnefndarfund þingsins.

Rætt var um nauðsyn þess að þróa frekar starf þingsins til að það gæti sem best haldið áfram ótruflað með rafrænum hætti. Bent var á að Evrópuráðsþingið greiddi atkvæði um ályktanir og tilmæli í nafni þingsins með rafrænum hætti og að Alþjóðáþingmannasambandið hefði í vikunni áður kosið sér nýjan forseta í rafrænu kosningakerfi. Nauðsynlegt væri að ÖSE-þingið gæti haldið uppi pólitískum umræðum, valið sér embættismenn og haldið ársfund. Engin leið væri að vita hversu lengi ferðatakmarkanir myndu gilda og því lægi á að þrýsta á skrifstofu þingsins að gera áætlanir um hvernig halda mætti ársfund 2021 með fjarfundarbúnaði, færi svo að ómögulegt yrði að halda vetrarfund og ársfund í eigin persónu. Flestir fundarmanna voru sammála um að líklegt væri að ástandið entist eitthvað fram á árið 2021 og jafnvel lengur. Mikilvægt væri að vinnuhópar og nefndir þingsins gætu haldið áfram starfi sínu. Vart varð við ákveðið vantraust til undirnefndar um starfsreglur og vinnulag þingsins, undir stjórn Bowness lávarðar, og skrifstofu þingsins meðal sænskra og norskra þingmanna. Ákveðið var að taka málið upp á fundi stjórnarnefndar 12. nóvember og mögulega bréfleiðis í kjölfarið.

Málefni *Silk Road Support Group* voru til umræðu en gagnrýni kom fram um að lítið hefði þokast áleiðis varðandi stöðu þessa hóps. Um er að ræða óformlegan hóp landa, undir stjórn formanns asersku landsdeildarinnar, sem hittist í tengslum við fundi ÖSE-þingsins. Ræðumenn voru sammála um að ótækt væri að hópurinn notaði merki og nafn ÖSE-þingsins þrátt fyrir að tilheyra ekki formlega skipuriti þingsins. Rætt hefði verið á stjórnarnefndarfundum þingsins í sumar að annaðhvort þyrfti að innlima hópinn eða biðja hann að kenna sig ekki við þingið en ekkert bólaði á niðurstöðu í málinu. Ákveðið var að Svíar myndu setja sig í samband við þýsku landsdeildina, sem hvað mest hefði haft sig í frammi varðandi þetta mál, og lýsa yfir stuðningi Norðurlanda og Eystrasaltslanda við málflutning þýsku landsdeildarinnar. Bréf þess efnis yrði borið undir formenn landsdeildanna í kjölfar fundarins.

Rætt var um eftirlit ÖSE-þingsins og Lýðræðis- og mannréttindastofnunar ÖSE (ODIHR) með kosningum í Bandaríkjunum 3. nóvember. Kari Henriksen frá Noregi sagði stuttlega frá niðurstöðum eftirlitsins og ítrekaði að engar vísbendingar hefðu verið um kosningasvindl. Orðræða fjölmiðla hefði hins vegar haft truflandi áhrif á kosningarnar. Sömuleiðis hefðu yfirlýsingar forsetans á kosninganótt um umfangsmikið kosningasvindl, án þess að sönnur væru færðar á það, grafið undan trausti almennings til kosningakerfisins. Um 400 vafamál í tengslum við kosningarnar hefðu verið kærð til dómstóla og mikil óvissa hefði ríkt meðal kjósenda og starfsfólks kjörstaða. Alþjóðlegir eftirlitsaðilar hefðu einnig gert athugasemdir við fjármögnun kosningabaráttunnar.

Að sögn fundarmanna var eftirlit með kosningum í Georgíu í lok október um margt undarlegt. Sérstaklega var bent á að eftirlitsmenn hefðu ekki fengið eyðublöð til að fylla út á kjördag heldur þurfti að skrifa eins konar ritgerð um það sem þeir urðu vitni að við eftirlit á hverjum kjörstað. Niðurstöður kosninganna væru ekki enn staðfestar og því ekki víst hvort forseti ÖSE-þingsins, George Tsereteli, hefði verið endurkjörinn. Að lokum var fjallað um kosningaeftirlit ÖSE-þingsins í Svartfjallalandi, en kosningarnar voru þær fyrstu sem þingið hafði eftirlit með eftir að heimsfaraldur kórónuveiru braust út. Eftirlitið markaðist mjög af faraldrinum.

Aðeins tveir þingmenn og þrír starfsmenn tóku þátt í eftirlitinu en í eðlilegu árferði hefðu verið um 30 þingmenn í sendinefnd ÖSE-þingsins.

Rætt var um ástandið í Hvíta-Rússlandi og möguleikann á því að sendinefnd á vegum ÖSE-þingsins færi til landsins í vettvangsferð. Kari Henriksen sagði þó nokkra vinnu eiga sér stað á bak við tjöldin, m.a. í nefnd þingsins um lýðræðis- og mannréttindamál, þar sem hún færi með formennsku. Fundað hefði verið með hvíttrússneskum stjórnvöldum og sendinefnd Hvít-Rússa, auk þess sem fundað hefði verið með forsetaframbjóðandanum Svetlönu Tíkhanovskaju og fleiri stjórnarandstæðingum. Forseti ÖSE-þingsins væri einnig í sambandi við stjórnvöld og leiðtoga í landinu en málið væri viðkvæmt.

Inese Ikstena, formaður lettnesku landsdeildarinnar, sagði frá því að persóna hennar hefði verið misnotuð í pólitískum tilgangi í tengslum við átök Armena og Asera. Fréttir hefðu birst í austur-evrópskum fjölmiðlum um að hún hefði lýst því yfir að Armenar ættu að draga sig út úr Nagorno-Karabakh-héraði og að Evrópulönd ættu að setja aukinn þrýsting á Armena. Hún hefði hins vegar aldrei haldið slíka ræðu. Rangfærslurnar uppgötvuðust seint þar sem Google-vöktun greip ekki nafn hennar með kyrillísku lettri, og hefði fréttin verið endurbirt í fjölmörgum fjölmiðlum.

Margareta Cederfelt og Kari Henriksen tilkynntu báðar um framboð sitt til forseta ÖSE-þingsins, Cederfelt fyrir hönd flokkahóps evrópskra þjóðarflokka og Henriksen fyrir hönd flokkahóps jafnaðarmanna.

Ákveðið var að halda næsta samráðsfund Norðurlanda og Eystrasaltslanda á ÖSE-þinginu fyrir fund framkvæmdastjórnar þingsins, sem fram fer 9. desember. Einnig verði haldinn fundur landahópsins 25. janúar.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.oscepa.org.